

Практична робота 3.

Класифікація надзвичайних ситуацій та прийняття управлінських рішень

Мета: Освоїти методику класифікації надзвичайних ситуацій.

Завдання: Провести класифікацію надзвичайних ситуацій, які можуть виникнути на території України. У висновку запропонувати заходи щодо запобігання виникненню таких надзвичайних ситуацій. Варіанти індивідуальних завдань наведено у таблиці 3.1.

Таблиця 3.1

Перелік індивідуальних завдань

№ варіанта	№ завдання	Завдання
1	2	3
1	1	Згоріла дерев'яна церква, яка є історичною пам'яткою архітектури. Пожежникам-рятувальникам вдалося локалізувати пожежу, постраждалих немає. Сума завданих збитків становить 1 400 мін. зарплат.
	2	Під час проведення ремонтних робіт у залізничному тунелі відбулося часткове руйнування кріплення, що спричинило загибель 1 особи та травмування 2 осіб. Величина завданих збитків невідома.
	3	Під час сильного шторму (швидкість вітру досягала 26 м/с) в населеному пункті було повалено дерева, внаслідок чого загинуло 4 та травмовано 2 особи. Завдано збитків на суму 4 870 мін. зарплат.
2	1	Ввечері на автомагістралі під колесами автомобіля загинув велосипедист. Винуватець наїзду утік із місця події.
	2	Під час проведення ремонтно-відновлювальних робіт на шахті відбувся вибух пило-повітряної суміші на гірничому горизонті 900 м. Внаслідок події травмовано 9 працівників і завдано збитків на суму 510 мін. зарплат.
	3	Під час сильного шторму (швидкість вітру досягала 28 м/с) в населеному пункті було повалено дерева, внаслідок чого загинуло 6 та травмовано 8 осіб. Величина збитків невідома.
3	1	Унаслідок пожежі в двоповерховому житловому будинку загинуло 2 та травмовано 3 особи. Величина завданих збитків невідома.
	2	Під час проведення ремонтно-відновлювальних робіт на шахті відбувся вибух пило-повітряної суміші на гірничому горизонті 1 200 м. Унаслідок події загинуло 14 і травмовано 2 працівників. Завдано збитків на суму 29 700 мін. зарплат.
	3	Унаслідок низової пожежі знищено 54 Га площі лісу. До ліквідації пожежі було залучено сили ДСНС. Завдані збитки становлять 2 050 мін. зарплат.

Продовження табл. 3.1

4	1	Згоріла дерев'яна церква XIX ст. Пожежникам-рятувальникам вдалося локалізувати пожежу, постраждалих немає. Сума завданих збитків становить 1 700 мін. зарплат.
	2	Під час проведення ремонтно-відновлювальних робіт на шахті відбувся вибух пило-повітряної суміші на гірничому горизонті 500 м. Унаслідок події травмовано 3 працівників і завдано збитків на суму 330 мін. зарплат.
	3	Внаслідок потрапляння фекальних стоків із будинків приватного сектору у міську водогінну мережу до центральної районної лікарні з діагнозом «гострий гастроентероколіт» звернулося 776 осіб (з них 449 дітей). Величина завданих збитків невідома.
5	1	Унаслідок пожежі в п'ятиповерховому житловому будинку загинуло 5 осіб та травмовано 2 особи. Величина завданих збитків невідома.
	2	Під час шторму (швидкість вітру досягала 23 м/с) в населеному пункті було повалено дерева, внаслідок чого загинула 1 та травмовано 7 осіб. Завдані збитки не встановлені.
	3	Весною внаслідок сильних опадів відбулися різкі підйоми рівнів води у річках, що призвело до підтоплення території населених пунктів загальною площею 10 500 Га, порушення нормальних умови життєдіяльності майже 50 тис. осіб, загибелі 2 осіб. Завдано матеріальних збитків на суму 38 400 мін. зарплат.
6	1	Унаслідок пожежі в п'ятиповерховому житловому будинку загинуло 5 осіб та травмовано 2 особи. Величина завданих збитків невідома.
	2	Унаслідок випадання граду діаметром 20–40 мм в області пошкоджено 1 237 Га посівів сільськогосподарських культур, що складає майже 25 % від загальної посівної площі об'єднаної територіальної громади (ОТГ). Внаслідок події отримано збитки на суму 1 880 мін. зарплат.
	3	Весною внаслідок швидкого танення снігу та значних опадів відбувся підйом рівня води у річці, що призвело до підтоплення території декількох населених пунктів загальною площею 6 200 Га, порушення нормальних умови життєдіяльності майже 8 тис. осіб. Завдано матеріальних збитків на суму 7 510 мін. зарплат.
7	1	Унаслідок отруєння чадним газом у приватному будинку загинуло 2 та госпіталізовано 4 особи. Величина завданих збитків невідома.
	2	Під час проведення ремонтно-відновлювальних робіт на шахті відбувся вибух пило-повітряної суміші на гірничому горизонті 500 м. Унаслідок події травмовано 7 працівників і завдано збитків на суму 710 мін. зарплат.
	3	Внаслідок отруєння сурогатним алкоголем (алкогольні сурогати — це як підроблені алкогольні напої, так і рідини, не призначені для вживання в якості напоїв, зокрема побутова хімія, косметичні засоби, автомобільні рідини, лікарські препарати та ін.) загинули 36 людей та 41 потерпілого госпіталізовано. Величина завданих збитків невідома.

8	1	Внаслідок пожежі в приватному житловому будинку загинуло 6 осіб та одна особа отримала опіки. Завдано збитків на суму 8 390 мін. зарплат.
	2	Унаслідок випадання граду діаметром 20–40 мм в області пошкоджено 1 176 Га посівів сільськогосподарських культур, що складає приблизно 10 % від загальної посівної площі об'єднаної територіальної громади (ОТГ). Завдано збитків на суму 1 520 мін. зарплат
	3	Унаслідок торф'яної пожежі знищено 12 Га площі заповідника. До ліквідації пожежі було залучено сили ДСНС. Завдані збитки становлять 1 410 мін. зарплат.
9	1	Вночі водій у стані алкогольного сп'яніння виїхав на острівця безпеки та зніс декілька дорожніх знаків. У інциденті ніхто не постраждав, завдано збитків на суму 10 мін. зарплат.
	2	У листопаді під час проведення робіт із запуску теплопостачання міста виникли пошкодження магістральних теплових мереж (прориви), в результаті чого 25 тис. осіб на чотири доби залишились без теплопостачання (середньодобова температура становила 4 °С). Завдані збитки становлять 8 500 мін. зарплат.
	3	У спеціальній загальноосвітній школі-інтернаті зареєстровано захворювання на кір у 15 осіб (з них 10 дітей), внаслідок чого введено карантин у загальноосвітніх навчальних закладах.
10	1	На залізничному переїзді внаслідок порушення водієм Правил дорожнього руху сталося зіткнення маршрутно-рейсового автобуса з маневреним локомотивом. У результаті аварії загинуло 35 осіб та постраждало 8. Завдано збитків на суму 38 200 мін. зарплат.
	2	Унаслідок сильних морозів в області пошкоджено 852 Га посівів сільськогосподарських культур, що складає приблизно 28 % від загальної посівної площі об'єднаної територіальної громади (ОТГ). Унаслідок події отримано збитки на суму 890 мін. зарплат.
	3	Унаслідок верхової пожежі в заповіднику знищено 43 Га площі лісу. До ліквідації пожежі було залучено сили ДСНС. Завдані збитки становлять 3 690 мін. зарплат.
11	1	Згоріла дерев'яна церква, яка є пам'яткою містобудування та архітектури місцевого значення. Пожежникам вдалося локалізувати пожежу, постраждалих немає. Сума завданих збитків становить 1 500 мін. зарплат.
	2	Унаслідок руйнування 75 % конструктивних елементів чотириповерхового житлового будинку, що має клас наслідків СС2, загинуло 8 осіб та 14 осіб постраждало. Внаслідок події отримано збитки на суму 20 750 мін. зарплат.
	3	Після вживання в'яленої риби госпіталізовано 3 особи. Клінічно встановлено діагноз «ботулізм». Величина завданих збитків невідома.

12	1	Унаслідок пожежі в п'ятиповерховому житловому будинку загинуло 3 та травмовано 11 осіб. Сума завданих збитків становить 1 300 мін. зарплат.
	2	Унаслідок сходження селевих потоків постраждало 6 осіб. Величина завданих збитків невідома.
	3	Весною унаслідок зниження температури повітря до -12 °С в районі області трапилась масова загибель врожаю на площі 8 540 Га, що складає більше ніж 45 % від загальної посівної площі району. Внаслідок події отримано збитки на суму 16 720 мін. зарплат.
13	1	Унаслідок зіткнення в населеному пункті двох пасажирських автобусів загинуло 3 та травмовано 25 осіб. Унаслідок події завдано збитків на суму 3 200 мін. зарплат.
	2	Унаслідок верхової пожежі знищено 15 Га площі лісу. До ліквідації пожежі було залучено сили ДСНС. Завдані збитки становлять 620 мін. зарплат.
	3	Унаслідок дуже сильного снігопаду припинено рух автомобільного транспорту на автомобільних дорогах державного значення на 29 годин. Завдано збитків на суму 16 880 мін. зарплат.
14	1	Унаслідок низової пожежі знищено 52 Га площі лісу. До ліквідації пожежі було залучено сили ДСНС. Завдані збитки становлять 1 810 мін. зарплат.
	2	Під час сильного шторму (швидкість вітру досягала 27 м/с) в населеному пункті було повалено дерева, внаслідок чого загинуло 5 та травмовано 12 осіб. Завдано збитків на суму 8 120 мін. зарплат.
	3	Унаслідок сильних морозів в області пошкоджено 1 398 Га посівів сільськогосподарських культур, що складає приблизно 22 % від загальної посівної площі об'єднаної територіальної громади (ОТГ). Унаслідок події отримано збитки на суму 1 400 мін. зарплат.
15	1	Унаслідок отруєння чадним газом у приватному будинку госпіталізовано 4 особи. Величина завданих збитків невідома.
	2	Диспетчерські служби зафіксували розгерметизацію (так звану «врізку») в системі магістрального нафтопроводу з виливом сирої нафти в полі поблизу одного з сіл. У результаті забруднено близько 100 м ² ґрунту. Для запобігання поширенню забруднення нафта відкачується в автоцистерни. Загрози забруднення водойм чи житлового сектору немає. Завдано збитків на суму 1 860 мін. зарплат.
	3	Під час сильного шторму (швидкість вітру досягала 26 м/с) в населеному пункті було повалено дерева, внаслідок чого загинуло 4 та травмовано 7 осіб. Завдано збитків на суму 5 740 мін. зарплат.

Продовження табл. 3.1

16	1	Вночі водій не впорався з керуванням, внаслідок чого автомобіль злетів з дороги та задньою частиною повис на краю моста. У інциденті ніхто не постраждав, завдано збитків на суму 20 мін. зарплат.
	2	Під час проведення ремонтно-відновлювальних робіт на шахті відбувся вибух пило-повітряної суміші на гірничому горизонті 900 м. Внаслідок події травмовано 29 працівників і завдано збитків на суму 780 мін. зарплат.
	3	Внаслідок несприятливих погодних умов, які пов'язані із сильними морозами при незначному сніговому покриві, пошкоджено та загинуло 184 360 Га посівів сільськогосподарських культур, що складає 63 % від загальної посівної площі об'єднаної територіальної громади (ОТГ). Внаслідок події отримано збитки на суму 209 370 мін. зарплат.
17	1	Унаслідок дорожньо-транспортної пригоди через відмову гальмівної системи трамваю постраждало 12 осіб. Величина завданих збитків невідома.
	2	Під час проведення ремонтно-відновлювальних робіт на шахті відбувся вибух пило-повітряної суміші на гірничому горизонті 500 м. Унаслідок події загинуло 7 і травмовано 6 працівників. Збитків завдано на суму 24 630 мін. зарплат.
	3	Лабораторно підтверджено факт захворювання однієї дитини у селі на холеру. В осередку захворювання здійснено комплекс протиепідемічних заходів щодо локалізації та ліквідації вогнища холери. Величина завданих збитків невідома.
18	1	Унаслідок пожежі на складі боєприпасів загинуло 3 та травмовано 15 осіб. Унаслідок події отримано збитки на суму 7 500 мін. зарплат.
	2	Унаслідок сильних проливних дощів тривалістю 20 годин та швидкого танення снігу частково підтоплено територію декількох населених пунктів загальною площею 2 500 Га. Завдано матеріальних збитків на суму 1 420 мін. зарплат.
	3	До клінічної лікарні госпіталізовано 10 осіб (з них 6 — учні загальноосвітньої школи) з діагнозом «менінгокова інфекція». В осередку захворювання проведено комплекс протиепідемічних заходів.
19	1	На залізничному переїзді внаслідок порушення водієм Правил дорожнього руху сталося зіткнення мікроавтобуса з вантажним потягом. У результаті аварії загинуло 5 та травмовано 3 особи. Унаслідок події завдано збитків на суму 3 200 мін. зарплат.
	2	Унаслідок вибуху кисневого балону у міській лікарні загинуло 16 та постраждало 6 осіб. Величина завданих збитків невідома.
	3	Унаслідок дуже сильного снігопаду припинено рух автомобільного транспорту на автомобільних дорогах державного значення на 10 годин. Завдано збитків на суму 150 мін. зарплат.

Продовження табл. 3.1

20	1	Унаслідок пожежі в одноповерховому житловому будинку загинуло 2 особи. Величина завданих збитків невідома.
	2	Унаслідок руйнування 50 % конструктивних елементів будівлі спортзалу навчального закладу, що має клас наслідків СС2, постраждало 24 особи. Внаслідок події отримано збитки на суму 2 930 мін. зарплат.
	3	Унаслідок випадання граду діаметром 20-40 мм в районі області пошкоджено 28 237 Га посівів сільськогосподарських культур, що складає більше ніж 40 % від загальної посівної площі району. Внаслідок події отримано збитки на суму 31 560 мін. зарплат.
21	1	У листопаді під час проведення робіт із запуску теплопостачання міста виникли пошкодження магістральних теплових мереж (прориви), в результаті чого 28 тис. осіб на тиждень залишилися без теплопостачання (середньодобова температура становила 4 °С). Завдані збитки становлять 19 700 мін. зарплат.
	2	Унаслідок сильних проливних дощів тривалістю 10 годин та швидкого танення снігу частково підтоплено територію декількох населених пунктів загальною площею 500 Га, завдано матеріальних збитків на суму 460 мін. зарплат.
	3	У місті зареєстровано спалах захворювання на кір у 48 дітей, внаслідок чого введено карантин у загальноосвітніх навчальних закладах.
22	1	Унаслідок пожежі в триповерховому житловому будинку травмовано 4 особи. Величина завданих збитків невідома.
	2	У місті з чисельністю населення 234 тис. осіб внаслідок сильного морозу пошкоджено основну тепломагістраль, що спричинило припинення теплопостачання на 7 діб для 30-ти тисяч абонентів. Завдано збитків на суму 8 210 мін. зарплат.
	3	На території приватної свиноферми, яка містить 285 голів, підтверджено спалах африканської чуми свиней (АЧС). Падіж протягом 2 днів — 27 голів. В осередку захворювання вжито заходи з локалізації та недопущення поширення збудника АЧС. Завдано матеріальних збитків на суму 2 330 мін. зарплат.
23	1	У місті з чисельністю населення 125 тис. осіб внаслідок сильного морозу пошкоджено основну тепломагістраль, теплопостачання припинили на 75 годин 35-ти тисячам абонентів. Унаслідок події завдано збитків на суму 1 230 мін. зарплат.
	2	Унаслідок сильних проливних дощів тривалістю 12 годин та швидкого танення снігу частково підтоплено територію декількох населених пунктів загальною площею 1 000 Га. Завдано матеріальних збитків на суму 1 100 мін. зарплат.
	3	Після вживання дикорослих грибів загинули 4 та госпіталізовано 3 особи. Величина завданих збитків невідома.

Продовження табл. 3.1

24	1	Унаслідок дорожньо-транспортної пригоди через відмову гальмівної системи трамвая загинуло 2 і постраждало 9 осіб. Величина завданих збитків невідома.
	2	У місті з чисельністю населення 330 тис. осіб внаслідок сильного морозу пошкоджено основну тепломагістраль, що спричинило припинення теплопостачання на 75 годин 50-ти тисячам абонентів. Унаслідок події отримано збитки на суму 9 980 мін. зарплат.
	3	Внаслідок несприятливих погодних умов, які пов'язані зі значним дефіцитом опадів та підвищеною температурою повітря, пошкоджено та загинуло 23 924 Га посівів сільськогосподарських культур, що складає 61 % від загальної посівної площі району області. Внаслідок події отримано збитки на суму 29 170 мін. зарплат.
25	1	На залізничному переїзді внаслідок порушення водієм Правил дорожнього руху сталося зіткнення міжміського пасажирського автобуса з вантажним потягом. У результаті аварії загинуло 2 та травмовано 19 осіб. Унаслідок події завдано збитків на суму 1 500 мін. зарплат.
	2	Унаслідок сходження лавини у високогір'ї Карпат загинуло 6 осіб. Величина завданих збитків невідома.
	3	Унаслідок низової пожежі знищено 17 Га площі лісу. До ліквідації пожежі було залучено сили ДСНС. Завдані збитки становлять 520 мін. зарплат.
26	1	Унаслідок пожежі в п'ятиповерховому житловому будинку загинуло 2 та травмовано 6 осіб. Величина завданих збитків невідома.
	2	У місті з чисельністю населення 65 тис. осіб внаслідок сильного морозу пошкоджено основну тепломагістраль, що спричинило припинення теплопостачання на 75 годин 7-ми тисячам абонентів. Унаслідок події отримано збитки на суму 6 800 мін. зарплат.
	3	В межах мисливського господарства зафіксовані лабораторно підтверджені випадки загибелі тварин унаслідок захворювання на африканську чуму свиней (АЧС). В осередку захворювання вжито заходи з локалізації та недопущення поширення збудника АЧС. Завдано матеріальних збитків на суму 3 150 мін. зарплат.
27	1	Унаслідок пожежі в шестиповерховій будівлі навчального закладу загинуло 16 осіб та постраждало 30 осіб. Величина завданих збитків невідома.
	2	Унаслідок дуже сильного снігопаду та ожеледиці в населеному пункті травмовано 65 осіб. Завдані збитки становлять 2 463 мін. зарплат.
	3	Внаслідок верхової пожежі в заповіднику знищено 4 Га площі лісу. До ліквідації пожежі було залучено сили ДСНС. Завдані збитки становлять 380 мін. зарплат.

Продовження табл. 3.1

28	1	На автомагістралі водій вантажного автомобіля скоїв наїзд на велосипедиста, який рухався в попутному напрямку. Велосипедист від отриманих травм загинув на місці події.
	2	Унаслідок пожежі в шестиповерховій будівлі навчального закладу загинуло 16 осіб та постраждало 30 осіб. Величина завданих збитків невідома.
	3	Під час сильного шторму (швидкість вітру досягала 26 м/с) в населеному пункті було повалено дерева, внаслідок чого травмовано 25 осіб. Завдано збитків на суму 560 мін. зарплат.
29	1	У місті з чисельністю населення 487 тис. осіб внаслідок сильного морозу пошкоджено основну тепломагістраль, що спричинило припинення теплопостачання на 4 доби для 40 тисяч абонентів. Унаслідок події отримано збитки на суму 20 520 мін. зарплат.
	2	Унаслідок торф'яної пожежі знищено 30 Га площі сільськогосподарських угідь. До ліквідації пожежі було залучено сили ДСНС. Завдані збитки становлять 405 мін. зарплат.
	3	У дитсадку був зареєстрований спалах кишкової інфекції. Захворіло 34 людини, з них 28 — діти. У всіх хворих був виділений збудник сальмонельозу. Величина завданих збитків невідома.
30	1	Унаслідок пожежі в дев'ятиповерховому житловому будинку загинуло 2 та травмовано 7 осіб. Величина завданих збитків невідома.
	2	Унаслідок пожежі на складі боєприпасів загинула 1 та травмовано 7 осіб. Унаслідок події отримано збитки на суму 2 500 мін. зарплат.
	3	Внаслідок потрапляння фекальних стоків із будинків приватного сектору у міську водогінну мережу до центральної районної лікарні з діагнозом «гострий гастроентероколіт» звернулося 776 осіб (з них 449 дітей). Величина завданих збитків невідома.

Теоретичні відомості.

Для ефективного реагування на *надзвичайні ситуації* (НС) важливим є їхнє вивчення та класифікація.

Надзвичайні ситуації класифікують за характером походження, ступенем поширення, розміром людських втрат і матеріальних збитків [Національний класифікатор ДК 019:2010 «Класифікатор надзвичайних ситуацій» <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/va457609-10>].

Залежно від *характеру походження подій*, що можуть зумовити виникнення надзвичайних ситуацій на території України, визначають такі чотири класи надзвичайних ситуацій:

- техногенного характеру (1);

- природного характеру (2);
- соціального характеру (3);
- воєнного характеру (4).

Надзвичайна ситуація техногенного характеру — порушення нормальних умов життя та діяльності людей* на окремій території чи об'єкті на ній або на водному об'єкті внаслідок транспортної аварії (катастрофи), пожежі, вибуху, аварії з викиданням (загрозою викидання) хімічно, радіоактивно і біологічно небезпечних речовин, раптового руйнування споруд, аварії в електроенергетичних системах, системах життєзабезпечення, системах телекомунікацій, на очисних спорудах, у системах нафтогазового промислового комплексу, гідродинамічних аварій тощо.

Надзвичайна ситуація природного характеру — порушення нормальних умов життя та діяльності людей на окремій території чи об'єкті на ній або на водному об'єкті, пов'язане з небезпечним геофізичним, геологічним, метеорологічним або гідрологічним явищем, деградацією ґрунтів чи надр, пожежею у природних екологічних системах, зміною стану повітряного басейну, інфекційними захворюваннями та отруєнням людей, інфекційним захворюванням свійських тварин, масовою загибеллю диких тварин, ураженням сільськогосподарських рослин хворобами та шкідниками тощо.

Надзвичайна ситуація соціального характеру — порушення нормальних умов життя та діяльності людей на окремій території чи об'єкті на ній або на водному об'єкті, спричинене протиправними діями терористичного й антиконституційного спрямування, або пов'язане зі зникненням (викраденням) зброї та небезпечних речовин, нещасними випадками з людьми тощо.

Надзвичайна ситуація воєнного характеру — порушення нормальних умов життя та діяльності людей на окремій території чи об'єкті на ній або на водному об'єкті, спричинене застосуванням звичайної зброї або зброї масового ураження, під час якого виникають вторинні чинники ураження населення.

Залежно від *обсягів заподіяних надзвичайною ситуацією наслідків, кількості постраждалих і загиблих, обсягів технічних і матеріальних ресурсів, необхідних для ліквідації її наслідків*, визначають такі рівні надзвичайних

ситуацій [Постанова КМУ від 24.03.2004 № 368 «Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями»

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/368-2004-%D0%BF>]:

- державний (Д);
- регіональний (Р);
- місцевий (М);
- об'єктовий (О).

Для визначення рівня надзвичайної ситуації встановлені такі критерії:

- 1) територіальне поширення та обсяги технічних і матеріальних ресурсів, що необхідні для ліквідації наслідків надзвичайної ситуації;
- 2) кількість людей, які внаслідок дії уражальних чинників джерела надзвичайної ситуації загинули або постраждали, або нормальні умови життєдіяльності яких порушено;
- 3) розмір збитків, завданих уражальними чинниками джерела надзвичайної ситуації (розраховують відповідно до Методики оцінки збитків від наслідків надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру, затвердженої постановою КМУ від 15 лютого 2002 р. № 175).

Детальніше розглянемо застосування цих критеріїв. До **державного рівня** належить надзвичайна ситуація, якщо:

- 1) НС поширилась або може поширитися на територію інших держав або поширилась з території інших держав;
- 2) НС поширилась на територію двох чи більше регіонів України (Автономної Республіки Крим, областей, міст Києва та Севастополя), а для її ліквідації необхідні матеріальні і технічні ресурси в обсягах, що перевищують можливості цих регіонів, однак не менше 1 % від обсягу видатків відповідних місцевих бюджетів;
- 3) НС спричинила загибель понад 10 осіб або внаслідок якої постраждало понад 300 осіб (постраждали — особи, яким внаслідок дії уражальних чинників джерела надзвичайної ситуації завдано тілесне ушкодження або які захворіли, що спричинило втрату працездатності, засвідченої в установленому порядку) чи було порушено нормальні умови життєдіяльності понад 50 тис. осіб на тривалий час (понад 3 доби);
- 4) внаслідок НС загинуло понад 5 осіб або постраждало понад 100 осіб, чи було порушено нормальні умови життєдіяльності понад 10 тис. осіб на тривалий час (понад 3 доби), а збитки, завдані надзвичайною ситуацією

* Порушення нормальних умов життєдіяльності — відсутність питного водопостачання, водовідведення, електро-, газо- і теплопостачання (в осінньо-зимовий період) та/або така зміна технічного стану житлового будинку (приміщення), внаслідок якої він став аварійним або не придатним до експлуатації, та/або зміна стану території (об'єкта), внаслідок якої проживання населення і провадження господарської діяльності на території (об'єкті) є неможливим.

єю, перевищили 25 тис. мінімальних розмірів (на час виникнення НС) заробітної плати;

- 5) збитки від НС перевищили 150 тис. мінімальних розмірів заробітної плати;
- 6) яка пов'язана з установленням карантину на всій території України, а також яка в інших випадках, передбачених актами законодавства, за своїми ознаками визнається як надзвичайна ситуація державного рівня.

До **регіонального рівня** належить надзвичайна ситуація, яка:

- 1) поширилась на територію двох чи більше районів (міст обласного значення) Автономної Республіки Крим, областей, а для її ліквідації необхідні матеріальні й технічні ресурси в обсягах, що перевищують можливості цих районів, але не менше 1 % обсягу видатків відповідних місцевих бюджетів;
- 2) спричинила загибель від 3-х до 5-ти осіб або внаслідок якої постраждало від 50 до 100 осіб, чи було порушено нормальні умови життєдіяльності від 1 тис. до 10 тис. осіб на тривалий час (понад 3 доби), а збитки перевищили 5 тис. мінімальних розмірів заробітної плати;
- 3) збитки від якої перевищили 15 тис. мінімальних розмірів заробітної плати.

До **місцевого рівня** належить надзвичайна ситуація, яка:

- 1) яка поширилася чи може поширитися за межі об'єкта та створює на окремій території чи на інших об'єктах загрозу життю або здоров'ю населення, призводить до руйнування будівель, споруд, обладнання і транспортних засобів, порушення виробничого або транспортного процесу чи спричиняє наднормативні, аварійні викиди забруднюючих речовин та інший шкідливий вплив на навколишнє природне середовище, а для її ліквідації необхідні матеріальні і технічні ресурси в обсягах, що перевищують власні можливості об'єкта;
- 2) внаслідок якої загинуло 1–2 особи або постраждало від 20 до 50 осіб, чи було порушено нормальні умови життєдіяльності від 100 до 1 000 осіб на тривалий час (понад 3 доби), а збитки перевищили 0,5 тис. мінімальних розмірів заробітної плати;
- 3) збитки від якої перевищили 2 тис. мінімальних розмірів заробітної плати.

Достатньо виконання хоча б однієї з наведених вище умов і НС зачислять до відповідного рівня.

До **об'єктового рівня** належить надзвичайна ситуація, яка не відповідає наведеним вище критеріям до встановлення державного, регіонального та місцевого рівнів.

Якщо ж унаслідок надзвичайної ситуації для відповідних порогових значень рівнів людських втрат або кількості осіб, які постраждали чи зазнали порушення нормальних умов життєдіяльності, обсяг збитків не досягає мінімального розміру, визначеного у Порядку класифікації надзвичайних ситуацій, то рівень надзвичайної ситуації визнають на ступінь нижчим (для дорожньо-транспортних пригод — на два ступеня нижчим).

Остаточне рішення щодо визначення рівня надзвичайної ситуації з подальшим відображенням його у даних статистики (зокрема, за відсутності відомостей у повному обсязі стосовно розвитку надзвичайної ситуації) приймає ДСНС з урахуванням експертного висновку (за наявності) регіональної комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій. Це рішення ДСНС є підставою для здійснення інших заходів щодо реагування на надзвичайну ситуацію відповідно до законодавства.

З метою ефективнішого реагування на надзвичайні ситуації та зручності зберігання і опрацювання інформації щодо них в Україні використовують *систему кодів*, яку подано у національному класифікаторі «Класифікатор надзвичайних ситуацій» [ДК 019:2010]. У ньому зазначено впорядковані назви сучасних надзвичайних ситуацій, які можуть виникнути в Україні, та їхні коди.

За структурою класифікатор складається з трьох рівнів класифікації: **клас**, **підклас**, **група**. Код класифікатора має 5 розрядів і відповідає такій схемі:

10162 — НС унаслідок аварії автомобільного транспорту на мосту, у тунелі, на залізничному переїзді;
10100 — НС унаслідок аварій чи катастроф на транспорті (за винятком пожеж і вибухів);
10000 — НС техногенного характеру.

Справа від коду записують літеру рівня надзвичайної ситуації (наприклад, Д), тоді код матиме значення **10162 Д**.

Хід виконання.

Процес класифікації надзвичайних ситуацій подають для зручності у вигляді алгоритму, який складається з трьох етапів (рис. 3.1).

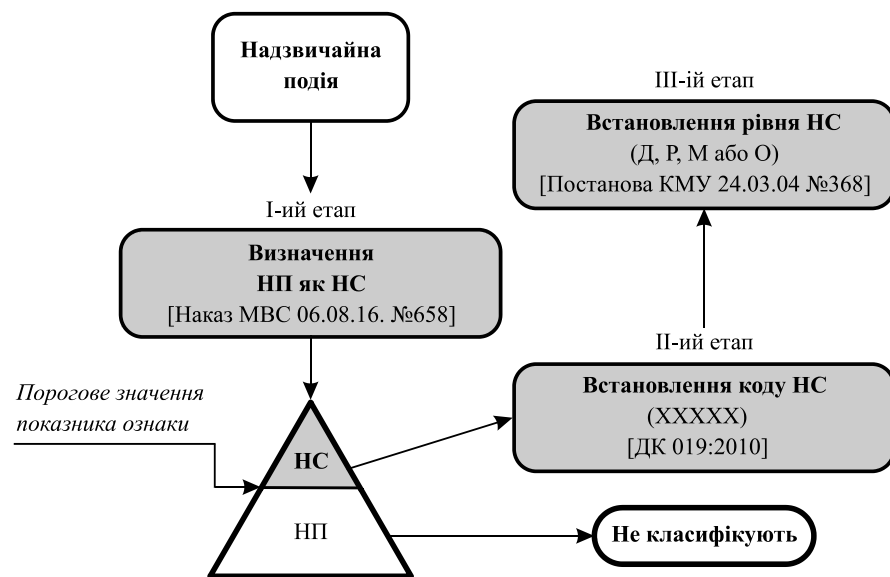

Рис. 3.1. Алгоритм класифікації НС

I етап. Визначення надзвичайної події (НП) як надзвичайної ситуації.

На цьому етапі необхідно визначити, чи дійсно ми маємо справу з надзвичайною ситуацією. Для визначення надзвичайної події як надзвичайної ситуації необхідно порівняти фактичні наслідки події (кількість загинлих і постраждалих осіб, масштаби порушення життєдіяльності населення, функціонування транспорту, об'єктів виробничої сфери, забруднення навколишнього середовища та ін.) з пороговими значеннями показників ознак надзвичайної ситуації, які затверджено наказом МВС України від 6 серпня 2018 року № 658 «Про затвердження Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій» <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0969-18> (витяг наведено у таблиці 3.2).

У разі відповідності фактичних показників негативних наслідків події хоча б одному з порогових значень надзвичайну подію вважають надзвичайною ситуацією.

Класифікаційні ознаки надзвичайних ситуацій (витяг)

№ з/п	Опис ознаки (короткий опис ситуації, випадку, події, пригоди, аварії, явища)	Одиниця виміру	Порогове значення показника ознаки
1	2	3	4
I	Надзвичайні ситуації техногенного характеру		
1.1	Загибель або травмування людей (персоналу) внаслідок пожеж і вибухів (крім випадків пожеж і вибухів у житлових будівлях та спорудах), руйнування підземних споруд (у тому числі обрушення покрівель гірничих виробок у шахтах).	Особа	Загинуло від 2 осіб, постраждало (травмовано) від 5 осіб
1.3	Загибель, отруєння або травмування людей внаслідок вибухів та пожеж (у тому числі внаслідок отруєння чадним газом) у спорудах житлового призначення (побутові пожежі).	Особа	Загинуло від 3 осіб, постраждало від 10 осіб
1.4	Загибель або травмування людей внаслідок дорожньо-транспортних пригод.	Особа	Загинуло від 5 осіб, постраждало (травмовано) від 15 осіб
1.8	Викид з транспортного засобу радіоактивних речовин (РР) або пошкодження вантажу РР (упаковка, контейнер тощо), пов'язані з транспортною подією (аварією, пожежею чи іншою небезпечною подією).	Факт	1
1.21	Руйнування залізничних мостів, шляхопроводів, тунелів.	Факт	1
1.22	Розгерметизація магістрального нафтопроводу (продуктопроводу, етиленопроводу) або його елементів з витоків нафти (нафтопродуктів, етилену) на рельєф місцевості за межі охоронної зони магістрального нафтопроводу (продуктопроводу, етиленопроводу)	Факт	1
1.23	Припинення подачі газу внаслідок аварії на магістральному газопроводі.	Година	Від 18
1.26	Пожежа (вибух) на шахті (у підземній гірничій виробці), що розповсюдилася у межах однієї виробки.	Факт	1
1.28	Хімічне забруднення внаслідок аварії, яке фактично або за прогнозом поширюється за межі об'єкта.	Факт	1
1.46	Руйнування, пожежі та вибухи арсеналів баз та складів, на яких зберігаються засоби військового ураження, у тому числі застарілі.	Факт	1

Продовження табл. 3.2

1	2	3	4
1.67	Руйнування окремої будівлі або споруди цивільного призначення (у тому числі житлового), що має клас наслідків СС3 (СС2)	Відсоток	Від 25 % (від 50 % для класу СС2) будівлі або споруди
1.70	Припинення електропостачання населених пунктів Автономної Республіки Крим, області на добу і більше через масове пошкодження електричних мереж напругою 6 кВ і вище	Відсоток населених пунктів	Від 10
1.74	Припинення теплопостачання споживачів за температури зовнішнього повітря від 0 °С до +8 °С в опалювальний період року через пошкодження магістральних теплових мереж або обладнання котелень.	Година	Від 48
1.77	Аварія системи централізованого водо-, тепло-, енерго-, газопостачання або водовідведення населеного пункту в умовах дуже сильного морозу або дуже сильної спеки	Факт	1 (для міст з населенням більше 50 тис. осіб)
II	Надзвичайні ситуації природного характеру		
2.1	Загибель або травмування (захворювання, отруєння) людей внаслідок небезпечних природних явищ або подій медико-біологічного характеру.	Особа	Загинуло від 3 осіб, госпіталізовано від 10 осіб
2.4	Землетруси з інтенсивністю понад 5 балів за шкалою MSK-64 у місцях розміщення (знаходження) об'єктів підвищеної небезпеки.	Факт	1
2.8	Масове пошкодження та загибель посівів сільськогосподарських культур, незібраного врожаю (<i>травостою</i>) внаслідок небезпечних природних гідрометеорологічних явищ (сильна злива, дуже сильний або тривалий дощ, крупний град, сильний снігопад, сильний мороз, заморозки, сильна спека, сильна пилова буря, суховій, повінь, паводок, сель тощо) не менше ніж 1 000 Га.	Відсоток	<ul style="list-style-type: none"> Від 60 % площі посіву с/г культур ОТГ; від 30 % — району АРК, області <...>
2.12	Погіршення життєзабезпечення людей внаслідок припинення руху автомобільного транспорту на автомобільних дорогах державного значення через вплив небезпечного природного явища (сильний снігопад, сильна ожеледь, сильна хуртовина, снігові замети тощо).	Година	Від 12
2.18	Затоплення території.	Га	Від 5 тис.

Продовження табл. 3.2

1	2	3	4
2.21	Лісова пожежа верхова (<i>низова</i>) на площі; <ul style="list-style-type: none"> для заповідних територій та об'єктів особливого природоохоронного значення; для території зони відчуження та зони безумовного (обов'язкового) відселення. 	Га	Від 25 (<i>від 50</i>); <ul style="list-style-type: none"> від 5 (<i>від 10</i>); від 10 (<i>від 20</i>)
2.23	Торф'яна пожежа на значних площах; <ul style="list-style-type: none"> для заповідних територій та об'єктів особливого природоохоронного значення. 	Га	Від 50; <ul style="list-style-type: none"> від 5
2.27	Захворювання людей на особливо небезпечні інфекційні хвороби: чума, холера, віспа (натуральна), жовта гарячка, гарячка Ласса, хвороба, спричинена вірусом Ебола, <...>, SARS (ТГРС), <...>, COVID-19.	Особа	Від 1 (згідно з Переліком нозологічних форм інфекційних хвороб, що мають міжнародне значення)
2.30	Захворювання людей на небезпечні інфекційні хвороби: черевний тиф, дифтерія, кір, краснуха, епідемічний паротит, генералізовані форми менінгококової інфекції.	Особа	Від 3 протягом 3 днів
2.31	Захворювання людей на небезпечні інфекційні хвороби: шигельоз (дизентерія) та інші гострі кишкові інфекційні захворювання встановленої та невідомої етіології, сальмонельоз, вірусний гепатит А.	Особа	Від 5 — в організованих колективах (від 10 — серед населення) протягом 3 днів
2.36	Одночасне отруєння людей з одного колективу внаслідок споживання продуктів харчування або води: <ul style="list-style-type: none"> ботулізм; токсиканти одного виду; дикорослі гриби та рослини або комбінація токсикантів двох і більше видів. 	Особа	<ul style="list-style-type: none"> Від 1; від 10; від 5.
2.37	Випадок отруєння від 5 людей невідомою речовиною (отрутою).	Факт	1 (від 5 — окреме, від 11 — групове, від 51 — масове)
2.39	Захворювання сільськогосподарських та/або диких тварин на екзотичні та особливо небезпечні інфекційні (карантинні) хвороби: африканська чума свиней, хвороба Ньюкасла, сибірка, ящур тощо.	Факт	1

II етап. Встановлення коду надзвичайної ситуації.

Якщо надзвичайну подію на першому етапі визначено як надзвичайну ситуацію, то за національним класифікатором ДК 019:2010 (витяг наведено у таблиці 3.3) встановлюємо п'ятизначний код НС. Для цього, згідно структури коду, яку ми вже розглядали, спочатку визначаємо клас надзвичайної ситуації. Далі обираємо підходящий підклас, а на сам кінець знаходимо у цьому підкласі групу, яка найбільше відповідає надзвичайній ситуації, що трапилась.

Таблиця 3.3

Класифікатор надзвичайних ситуацій ДК 019:2010 (витяг)

Код	Назва надзвичайної ситуації
1	2
10000	НС ТЕХНОГЕННОГО ХАРАКТЕРУ
10100	НС УНАСЛІДОК АВАРІЙ ЧИ КАТАСТРОФ НА ТРАНСПОРТІ (за винятком пожеж і вибухів)
10112	НС унаслідок аварії на транспорті з викиданням (загрозою викидання) РР
10130	НС унаслідок аварії на залізничному транспорті з тяжкими наслідками
10161	НС унаслідок аварії автомобільного транспорту на шляхах загального користування
10162	НС унаслідок аварії автомобільного транспорту на мосту, у тунелі, на залізничному переїзді
10172	НС унаслідок аварії на нафтопроводі або продуктопроводі
10181	НС унаслідок аварії на міському електротранспорті
10182	НС унаслідок аварії на міському пасажирському транспорті, іншому
10200	НС УНАСЛІДОК ПОЖЕЖ, ВИБУХІВ
10212	НС унаслідок пожежі, вибуху у будівлі або споруді нежитлового призначення
10213	НС унаслідок пожежі, вибуху у будівлі або споруді житлового призначення
10240	НС унаслідок пожежі, вибуху у шахті, підземних і гірничих виробках
10260	НС унаслідок пожежі, вибуху на арсеналі, складі боєприпасів або іншому об'єкті військового призначення
10300	НС УНАСЛІДОК АВАРІЙ З ВИКИДАННЯМ (ЗАГРОЗОЮ ВИКИДАННЯ) НХР, КОРИСНИХ КОПАЛИН НА ІНШИХ ОБ'ЄКТАХ (ОКРІМ АВАРІЙ НА ТРАНСПОРТІ)
10310	НС унаслідок аварії з викиданням (загрозою викидання), утворенням і розповсюдженням НХР під час їх вироблення, перероблення чи зберігання (захоронення)
10320	НС унаслідок аварії з викиданням (загрозою викидання) БНР на підприємстві промисловості або в науково-дослідній установі
10600	НС УНАСЛІДОК РАПТОВОГО РУЙНУВАННЯ БУДІВЕЛЬ І СПОРУД
10610	НС унаслідок руйнування елементів транспортних комунікацій
10630	НС унаслідок руйнування будівлі чи споруди нежитлового призначення
10640	НС унаслідок руйнування будівлі чи споруди житлового призначення
10700	НС УНАСЛІДОК АВАРІЙ В ЕЛЕКТРОЕНЕРГЕТИЧНИХ СИСТЕМАХ

Продовження табл. 3.3

1	2
10760	НС унаслідок аварії в електричних мережах
10800	НС УНАСЛІДОК АВАРІЙ У СИСТЕМАХ ЖИТТЄЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
10820	НС унаслідок аварії в теплових мережах холодної пори року
20000	НС ПРИРОДНОГО ХАРАКТЕРУ
20300	МЕТЕОРОЛОГІЧНІ НС
20312	НС, пов'язана з крупним градом (діаметром 20 мм і більше)
20313	НС, пов'язана з дуже сильним снігопадом (кількість опадів 20 мм і більше, тривалістю 12 годин і менше)
20321	НС, пов'язана з дуже сильним морозом (температура повітря мінус 30 °С і нижче)
20322	НС, пов'язана з дуже сильною спекою (температура повітря 35 °С і вище)
20323	НС, пов'язана з масовим засиханням та загибеллю посівів і створених 1–3-річних лісових культур, унаслідок засухи
20324	НС, пов'язана з масовим пошкодженням і загибеллю посівів, незібраним урожаєм, унаслідок заморозків
20331	НС, пов'язана з сильним вітром (швидкістю 25 м/с і більше), охоплюючи шквали та смерчі
20500	ГІДРОЛОГІЧНІ НС ПОВЕРХНЕВИХ ВОД
20510	НС, пов'язана з високим рівнем води (водопілля, паводки)
20540	НС, пов'язана з селем
20550	НС, пов'язана зі сходом снігової лавини
20600	НС, ПОВ'ЯЗАНІ З ПОЖЕЖАМИ В ПРИРОДНИХ ЕКОЛОГІЧНИХ СИСТЕМАХ
20610	НС, пов'язана з лісовою пожежею
20640	НС, пов'язана з пожежею на торфовищі
20700	МЕДИКО-БІОЛОГІЧНІ НС
20711	НС, пов'язана з екзотичним та особливо небезпечним інфекційним захворюванням людей (окремі випадки)
20713	НС, пов'язана з епідемічним спалахом небезпечних інфекційних хвороб
20715	Пандемія
20721	НС, пов'язана з отруєнням людей у результаті споживання неякісних продуктів харчування
20722	НС, пов'язана з отруєнням людей у результаті споживання неякісної питної води
20723	НС, пов'язана з отруєнням людей токсичними або іншими речовинами (окремі випадки)
20724	НС, пов'язана з отруєнням людей токсичними або іншими речовинами (групові випадки)
20725	НС, пов'язана з отруєнням людей токсичними або іншими небезпечними речовинами (масові випадки)
20730	НС, пов'язані з інфекційними захворюваннями сільськогосподарських тварин
20750	НС, пов'язана з масовою загибеллю диких тварин

Переважно рівень НС визначають два рази: для належного реагування сил цивільного захисту на початку її розвитку, коли мають неповні дані стосовно збитків, і по завершенню ліквідації її наслідків, коли усі підсумки стосовно жертв, постраждалих та збитків підведено.

III етап. Встановлення рівня надзвичайної ситуації.

Надзвичайну ситуацію зараховують до певного рівня за умови відповідності її хоча б одному зі значень наведених раніше критеріїв, які для зручності подано у таблиці 3.4. Критерій «територіальне поширення» у цій практичній роботі ми не використовуємо.

Встановлення рівня НС є дуже важливим етапом, бо від його встановлення буде залежати хто буде реагувати на цю ситуацію. Його треба зробити щонайскоріше, але на за таких умов не завжди є відомі реальні масштаби НС. Тому його, зазвичай, проводять у два етапи: попередній та остаточний. На початку відомими можуть бути приблизні кількості загинлих, постраждалих чи осіб, чиї нормальні умови життєдіяльності було порушено, чи можуть бути оціночно пораховані збитки від НС (наприклад, від затоплення території сільськогосподарського призначення). На попередньому етапі користуються *затонованими рядками* таблиці 3.4. Колонками таблиці, які відповідають наявним даним, починаючи з державного рівня рухаються зверху до низу та перевіряють чи не виконується умова для державного рівня. Якщо виконується, то приймають цей рівень за поточним критерієм. Якщо ні, то переходять до перевірки на регіональному рівні. А у разі негативного результату, з'ясовують чи ситуація не належить до місцевого рівня. Якщо ж збитки від НС не відповідають наведеним критеріям до встановлення державного, регіонального та місцевого рівнів, вважають, що вона належить до об'єктового рівня.

За різними критеріями можна отримати різні рівні, проте для коду приймають найвищий з них.

Для встановлення остаточного рівня НС після ліквідації її наслідків користуються *білими рядками* таблиці 3.4. Аналогічно як і на початку розвитку НС, визначаємо рівні за різними критеріями. Особливістю є те, що потрібно перевірити, чи обсяг збитків від надзвичайної ситуації перевищує встановлене порогове значення для найвищого рівня з отриманих. Для державного рівня таким значенням є 25 тис. мінімальних розмірів (на час виникнення НС) заробітної плати, для регіонального — 5 тис. мінімальних розмірів заробітної плати, а для місцевого — 0,5 тис. мінімальних розмірів заробітної плати. Якщо обсяг збитків не досягає мінімального розміру, то рівень надзвичайної ситуації

визначають на ступінь нижчим (для дорожньо-транспортних пригод — на два ступеня нижчим).

Таблиця 3.4

Критерії визначення рівня надзвичайної ситуації

Рівень НС	Територіальне поширення	Загибло, осіб	Постраждало, осіб	Порушено нормальні умови життєдіяльності населення на термін понад три доби, осіб	Розмір збитків, мінімальних заробітних плат
Державний	НС поширилась або може поширитись на територію інших держав; НС поширилась на територію двох чи більше регіонів України, а для її ліквідації потрібні ресурси в обсягах, що перевищують можливості цих регіонів, але не менше 1% видатків відповідних бюджетів	Виконання однієї з наступних умов:			
		> 10	> 300	> 50 тис.	> 150 тис.
		Виконання однієї з наступних умов та завдання збитків понад 25 тис. мін. зарплат:			
Регіональний	НС поширилась на територію двох чи більше районів, а для її ліквідації необхідні ресурси в обсягах, що перевищують можливості цих районів, але не менше 1% видатків із відповідних бюджетів	> 5	> 100	> 10 тис.	> 15 тис.
		Виконання однієї з наступних умов та завдання збитків понад 5 тис. мін. зарплат:			
		3–5	50–100	1 тис.–10 тис.	
Місцевий	НС поширилась за територію потенційно небезпечного об'єкта, загрожує довкіллю, населеним пунктам, інженерним спорудам, а для її ліквідації потрібні ресурси в обсягах, що перевищують можливості цього об'єкта	Виконання однієї з наступних умов:			
		> 2	> 50	> 1 тис.	> 2 тис.
		Виконання однієї з наступних умов та завдання збитків понад 0,5 тис. мін. зарплат:			
Об'єктовий	Критерії надзвичайної ситуації не досягають зазначених вище показників	1–2	20–50	100–1 тис.	

Порада 1: якщо надзвичайна ситуація природного походження призводить до аварій у системах життєзабезпечення чи руйнування техногенних об'єктів, то її треба відносити до класу 1 (НС техногенного характеру).

Порада 2: існує велика різноманітність природних чинників, які призводять до виникнення НС природного характеру. Якщо Ви не можете знайти у таблиці 3.2 опису ознаки, який би точно відповідав події, яка трапилася, то зверніть увагу на опис ознаки під порядковим номером 3.1 “Загибель або травмування (захворювання, отруєння) людей внаслідок небезпечних природних явищ або подій медико-біологічного характеру”.

Приклад виконання.

Під час виконання завдань для представлення проміжних та остаточних результатів рекомендуємо скористатися таблицею 3.5.

Задання 1. *Класифікуйте таку подію:* внаслідок зіткнення пасажирського мікроавтобуса з вантажним потягом на залізничному переїзді загинуло 5 і травмовано 3 особи, величина завданих збитків невідома.

Виконання: уважно переглядаючи витяг з Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій (таблиця 3.2), бачимо, що найбільше відповідає події, яку ми аналізуємо, ознака № 1.4 «Загибель або травмування людей внаслідок дорожньо-транспортних пригод». Порівнюючи наслідки події з пороговими значеннями показника ознаки, робимо висновок, що подія належить до надзвичайної ситуації за кількістю загиблих осіб (відповідно до ознаки № 1.4, подію вважають надзвичайною ситуацією, якщо загинуло від 5-ти осіб, а у нашому випадку якраз маємо 5 осіб). За кількістю постраждалих подія не досягає порогового значення у 15 осіб, але відповідності фактичних показників негативних наслідків події хоча б одному з порогових значень є достатньо для того, щоб надзвичайну подію вважати надзвичайною ситуацією.

Враховуючи, що надзвичайна ситуація виникла на транспорті, керуємось витягом з Класифікатора надзвичайних ситуацій (таблиця 3.3) і відносимо її до 1-го класу НС — «НС техногенного характеру», 01-го підкласу НС — «НС УНАСЛІДОК АВАРІЙ ЧИ КАТАСТРОФ НА ТРАНСПОРТІ (за винятком пожеж і вибухів)» та 62-ї групи НС — «НС унаслідок аварії автомобільного транспорту на мосту, у тунелі, на залізничному переїзді». Надзвичайна ситуація отримує код 10162.

У нашому прикладі внаслідок надзвичайної ситуації загинуло 5 осіб і травмовано 3 особи, знищено пасажирський мікроавтобус, пошкоджено локомотив вантажного потяга, пасажирів втратили багаж. На час отримання інформації про надзвичайну ситуацію збитки ще не підраховано, отож користуємось затонованими рядками таблиці 3.4. За критерієм «кількість загиблих осіб» встановлюємо місцевий рівень НС ($5 > 2$), за критерієм «кількість постраждалих осіб» —

об’єктовий рівень (оскільки не досягнуто показника для місцевого рівня, $3 < 50$). З двох рівнів обираємо вищий. Отже, повний код НС записуємо як 10162 М.

Задання 2. *Класифікуйте таку подію:* внаслідок сильних проливних дощів тривалістю 20 годин підтоплено 3 500 Га сільськогосподарських угідь. Завдано матеріальних збитків на суму 450 мін. зарплат.

Виконання: уважно переглядаючи витяг з Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій (таблиця 3.2), бачимо, що найбільше відповідає події, яку ми аналізуємо, ознака № 2.18 «Затоплення території господарського призначення». Порівнюючи наслідки події з пороговим значенням показника ознаки, робимо висновок, що подія не належить до надзвичайної ситуації (відповідно до ознаки № 2.18, подію вважають надзвичайною ситуацією, якщо затоплено територію від 5 тис. Га, а у нашому випадку — лише 3,5 тис.). Отже, маємо справу з надзвичайною подією і на цьому процес класифікації зупиняємо.

Задання 3. *Класифікуйте таку подію:* Під час проведення ремонтно-відновлювальних робіт на шахті відбувся вибух пило-повітряної суміші на гірничому горизонті 600 м. Унаслідок події загинуло 6 і травмовано 3 працівників. Завдано збитків на суму 14 510 мін. зарплат.

Виконання: уважно переглядаючи витяг з Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій (таблиця 3.2), бачимо, що найбільше відповідає події, яку ми аналізуємо, ознака № 1.26 «Пожежа (вибух) на шахті (у підземній гірничій виробці), що розповсюдилася у межах однієї виробки». Одиницею виміру для показника порогового значення ознаки НС є факт, а власне пороговим значенням — 1. Це означає, що достатньо лише однієї такої події, щоб визначити її як надзвичайну ситуацію. Отже, робимо висновок, що подія належить до надзвичайної ситуації.

Враховуючи, що надзвичайна ситуація виникла на шахті (а це техногенний об’єкт), керуємось витягом з Класифікатора надзвичайних ситуацій (таблиця 3.3) і відносимо її до 1-го класу НС — «НС техногенного характеру», 02-го підкласу НС — «НС УНАСЛІДОК ПОЖЕЖ, ВИБУХІВ» та 40-ї групи НС — «НС унаслідок пожежі, вибуху у шахті, підземних і гірничих виробках». Надзвичайна ситуація отримує код 10240.

Оскільки у нашому завданні є постраждалі від надзвичайної ситуації та підраховано завдані нею збитки, користуємось білими рядками таблиці 3.4. За критерієм «кількість загиблих осіб» встановлюємо державний рівень НС ($6 > 5$), за критерієм «кількість постраждалих осіб» — об’єктовий рівень (оскільки не досягнуто показника для місцевого рівня, $3 < 20$). З двох рівнів

вищим є державний. Далі перевіряємо, чи обсяг збитків від надзвичайної ситуації перевищує встановлене порогове значення для державного рівня (25 тис. мінімальних розмірів заробітної плати). Для цієї НС обсяг збитків (14,51 тис. мін. розмірів заробітної плати) не досягає мінімального розміру, тому рівень надзвичайної ситуації визнаємо на ступінь нижчим — регіональним. Отже, повний код НС записуємо як 10240 Р.

Таблиця 3.5

Результати класифікації надзвичайних подій								
Завдання	І етап		II етап	III етап				Повний код НС
	№ з/п класифікаційної ознаки	НП чи НС	Код НС	Рівень НС за критерієм 1 (загибі)	Рівень НС за критерієм 2 (постраждалі)	Рівень НС за критерієм 3 (порушено нормальні умови)	Рівень НС за критерієм 4 (розмір збитків)	
1	1.4	НС	10162	М	О	–	–	10162 М
2	2.18	НП	–	–	–	–	–	–
3	1.26	НС	10240	Р	О	–	–	10240 Р

Висновок:

У висновку вкажіть головні заходи цивільного захисту які можуть бути ефективні для запобігання та реагування на надзвичайні ситуації відповідно до виконуваного варіанту.

Питання для самостійного опрацювання:

- Критерії визначення надзвичайної події як надзвичайної ситуації відповідно до Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій, затверджених наказом МВС України від 6 серпня 2018 року № 658 «Про затвердження Класифікаційних ознак надзвичайних ситуацій»
- Визначення коду надзвичайної ситуації відповідно до Національного класифікатора ДК 019:2010 «Класифікатор надзвичайних ситуацій».
- Встановлення рівня надзвичайної ситуації відповідно до Постанови КМУ від 24.03.2004 № 368 «Про затвердження Порядку класифікації надзвичайних ситуацій за їх рівнями».
- Суть заходів цивільного захисту зазначені в розділі IV Кодексу цивільного захисту України.